

JOHN QDUQK OWO MMQÑ, ANDIBEM CHRIST ISO
Luke 1:1-25, 57-80; Matthew 3:1-12; 11:2-14; 14:1-12
QYQHỌ UKPEP-ÑKPỌ 16 – Eke Ikpọ Owo

IKỌ IBUOT: “Mbufo ediọñ usuñ Jehovah, Eneñere ọkpọ usuñ Esie” (Matthew 3:3).

I Emaná John Qduqk Owo Mmọñ

1. Ete ye eka, Zacharias ye Elizabeth, ñwan ye ebe emi efiokde Abasi, Luke 1:5, 6
2. Gabriel asian abaña emana John, ke ini Zecharias anamde utom ke Itie-ukpono Abasi, Luke 1:7-12
3. Emaná John, ntiñ-nnim ikọ Zacharias, ye mme usen John ke akpa utatan, Luke 1:57-80

II Ukwọrọ Ikọ John Ke Wilderness

4. Ibuot ukwọrọ ikọ esie: “Mbufo ekabare esit: koro obio ubọñ Abasi ke ekpere,” Matthew 3:1, 2
5. Ntiñ-nnim ikọ Isaiah osu ke utom ukwọrọ ikọ John ye nte enye okodude uwem, Matthew 3:3, 4; Isaiah 40:3; Luke 1:17; 2 Ndidem 1:8
6. Mme idiok owo ekabare esit, esua enọ mbon iseri, enyuñ ekwọrọ ebaña utom Jesus, Matthew 3:5-12

III Ukpono Emi Jesus Qnọde John

7. Mbume John ke ini enye odude ke ufọk mkpọkọbi, ye ibọrọ Jesus, Matthew 11:2-6; 7:20; John 5:36; 10:25; 14:11
8. Ukpono emi Jesus qnọde John nte andibem Enye iso, ke ndidiọñ usuñ Esie, Matthew 11:7-10; Malachi 3:1; 4:5, 6; Luke 1:76, 77
9. John, andida itie mme enditiñ ntiñ-nnim-ikọ emi eketiñde mme ntiñ-nnim-ikọ ebaña Jesus, Matthew 11:11-14; 17:12; Deuteronomy 18:15; John 3:28, 29

IV Herod Qyọhọ Inañ Ama Ebighi John Ibuot

10. Herod esin John ke ufọk mkpọkọbi ke ntak emi John asuade ukwañ ndọ esie, Matthew 14:3-5; Exodus 20:14; Leviticus 20:10, 21
11. Ebighi John ibuot ke usen usọrọ emana Herod man enem Herodias esit, Matthew 14:6-12
12. Herod okop ndik abaña Jesus ete ke Enye edi John emi esetde ke mkpa, Matthew 14:1, 2.

SE EKPEPDE EBAÑA

“Ke otu mmọ eke iban emande, akananam owo idahake ida emi okponde akan John Baptist.” Utom John ke isọñ ekedi ibio ibio. Ke idak Ibet, owo ikenyeneke unen ndikwọrọ Ikọ Abasi añwa-añwa ke enye misimke isua 30; ndien nte John ọkọsọñde Jesus ke ọfiọñ itiokiet, enye ọkọkwọrọ ikọ ke ọfiọñ itiokiet mbem-iso Jesus ọtọñ utom Esie. John ọkọdọhọ abaña Jesus ete, “Enye enyene ndidiọñ ñkpon ñka iso, edi ami nnyene ndidiọñ ñkabare ñkpri;” ndien mbemiso Jesus anam akpa isañ ndikanare Galilee ema ekọbi John ke mkpọkọbi, emi ke akpatre ọkọsuñode ke Herod ndibighi enye ibuot.

Emaná esie (isañake nte mme emana owo, edi oto utibe odudu Ata Edikọñ), edu uwem, ye utom esie, edi se angel Gabriel ekebemde iso asian. Mbemiso John amana, ke ñkpọ nte isua 400 ema ekebe, mmọ ikenyeneke ntiñ-nnim-ikọ mme utom eke edọñde angel. Edi idaha emi, Jesus, Utin Edinen ido, ọmọñ edi, ndien mmọ enyene ndibefiñ idem mbet obio ubọñ Abasi emi ekperede. Kpasuk nte Christ akanade amana oto edisana eyen-ọwọñ añwan emi mifiokke eren owo, kpasuk nte ke kpukpru ñkpọ emi esañade ye edidi Esie enyene ñko ndidi utibe.

Ete John, Zacharias, ekedi oku. Eka esie, Elizabeth, okonyuñ oto ke ubon Aaron. Ufọk mmọ okodu ke Hebron, ke obio emi edide obot-obot, emi ediwak mme oku ekeduñde (Luke 1:39; Joshua 21:11). Mmọ ekedi ñwan ye ebe emi enende, enyuñ esanade ke edu uwem, enyuñ enamde utom Abasi ke ofuri esit.

Idem ama akpa Zacharias, ama onyuñ ọsọñ enye idem ndinim etop emi angel okotobode ke akpanikọ. Edi Abasi ekeme ndinam kpukpru ñkpọ, baba ñkpọ kiet ikemeke ndibiọñọ uduak Esie. Inyene ndinim Abasi ke akpanikọ ito ke Ikọ Esie ikpọñ. Zacharias ama ọbọ ufen nte imum ke ọfiọñ usukkiet ke ntak mbume eyighe kiet; ekese mbio efen, ke editiñ mme ikọ unana edinim ke akpanikọ, eduok esit ekọm ye itoro ke ediwak ọfiọñ ke midighe ediwak isua!

John akamana “ke eyo edidem Herod.” Ke mbuk eset Israel, emi ekedi akpa ifet owo idut (Gentile) ndida itie ke ebekpo Judah. Edi ukara Rome ekemek edidem emi okodude idaha emi. Judah ema eduok esañ ubọñ (Genesis 49:10), ndien mmọ ekpekenyene ndiyom Edidem emi otode Bethlehem, Emi akanade akara onyuñ ọbọ obio Israel (Micah 5:1-4).

John ekenyene ndidi ke “spirit ye odudu” Elijah. Enye ekenyene ndibiet enditiñ ntiñ-nnim-ikọ oro ke edu uwem, ñko ke akande oro, enye ekenyene ndidi ke ukem odudu, ye ọkpọsọn udọn ke abaña akpanikọ, nte Elijah, onyũ asua ọnọ ekpedi mbọn ke mme idiọk ido mmọ. Enye ọkọbọbọ mbọbọ ikpa nte mme prophet eken (Zacharias 13:4; 2 Ndidem 1:8). Udia esie ekedi ñkuku-ñkpọyọriyọ ye aran ọkwọk ikọt. Ñkuku-ñkpọyọriyọ eketo ke oruk ata ñkuku emi ekebatde ke edisana ke idak Ibet Moses, enyũ edade nte udia (Leviticus 11:22).

John ekedi nte andibem Christ iso, man ọdiọn usuñ ọnọ Enye; ye nte andifiori emi asuande akwa etop ọnọ mme owo. Andifiori edi enye emi adade etop asaña ke mme efak ye ańwa ndisian mme owo. Ndidem ini oro, ke ini mmọ ekade isañ, esinọ mme andifiori ebem mmọ iso, ndidiọn usuñ. Emi ekedi akpan ñkpọ ukpeme koro mme ñńwaña usuñ mikoduhe.

Edisana Spirit ama ekpep John, ayarare ukpep-ñkpọ emi abañade erinyaña ọnọ enye ke ini enye odude ikpọn ye Abasi ke Akai ikọt (Wilderness); mme mmọ emi ekekpañde utọn enọ enye ema enyũ efiọk ete ke mmimọ idu ke idak ubierikpe Abasi, ntre ke mmọ ekeyom usuñ ubọhọ. Idighe baba owo kiet ke mibọhọke Abasi ọkọdọn John utom emi.

Enye ekebem iso ekpe ye akwa otu owo, onyũ ekpep mmọ usuñ nte edade edu uwem ye kiet eken. Enye eketiñ ọnọ mmọ ete yak mmọ ekuse ete iyekut mbọm ke ubọk Abasi edieke mmọ minyeneke mbọm inọ kiet eken. Enye ama ekpep mme ọbọ-utomo nte ekpenamde utom mmọ. Mme Jew ikamaha utom oro. Edi John ikpanke owo ndinam utom ubọ-utomo; enye asua ọnọ idiọk usuñ emi edade enam enye. Ekese ini mme ọbọ-utomo ekekam esibọ se iwakde ikan se ukara ọdọhọde ebọ, man ekpeda udori esin ke ekpat mmọ.

Enye ndien ekpep mbon ekọn. Mmọ ikpenyeneke ndibọ mme owo okuk ke ñkan-ubọk, mme ndisu nsu ndori owo man enem ikpọ owo mmọ esit.

Mme Pharisee ye Sadducee ema edi ndina uduọk-mmọn ñko. Mme Pharisee ekenim idem mmọ nte mbon Abasi, emi efọnde enyũ eteñede Abasi ekan mbon efen. Mmọ ema ewak eti eti ke otu mme Jew. Ke editiñ ekeme ndidi mmọ ekedi ndinen ye ata ndisana owo, emi ekedade enyiñ mmọ eto edibahare nda mmọ ñkpọn ukwañido ukpono Abasi idut mmọ. Enyiñ oro ọwọrọ “mme andidiañare nda,” edi mmọ ema ekabare ekwaña, eduok Spirit Abasi enyũ enyene enyọn-enyọn ido ukpono Abasi ikpọn, nte ikotde ke Matthew 15:9, “Edi mmọ ekpono Mi ikpikpu, sia ekpepde item owo ke ukpep-ñkpọ mmọ.” Mmọ ema enim mbet Abasi edi Spirit ama ọkpọn mmọ.

Mme Sadducee enim ete ke mme angel iduhe, eriset ke mkpa ñko inyũ iduhe. Mmọ eketie nte mbon Ukpep-ñkpọ obufa eyo emi.

Akpatre ikpehe iba emi ekenim idem nte mmọ emi efọnde ema, edi idighe nte mme anam idiọk-ñkpọ emi mmọ ekedide. John ama ọdọhọ mmọ ekabare esit ke akpanikọ; onyũ asua ọnọ mmọ ke mme idiọk-ñkpọ mmọ, onyũ asian mmọ abaña usọp-usọp ubierikpe Abasi.

Ukwọrikọ esie ama enyene odudu ke idem mme andikop emi akanamde ndusuk owo ekere ete ke enye edi Messiah. Ewet esisit ebaña se enye ọkọkwọrọde, ndien kpukpru ebaña edikabare esit ye ukpuhọre ke ido ye edu uwem. Enye ama ọsọnọ ada ke spirit esie, ikonyũ ibiatke ini ndisua idiọk-ñkpọ ańwa-ańwa. Herod ama ọfiọk ete ke John ekedi edisana ye edinen owo, ama onyũ akpañ utọn ye idaresit ọnọ enye ke akpa (Mark 6:20). Edi Herod ama ọdọ ñwan eyen eka esie, ke ini eyen eka esie osuk odude ke uwem, ke ntre esin efibe eke ọdiọkde eti eti; ndien ke ntak emi John otimde asua ọnọ enye, Herod ama esin enye ke ufọk mkpọkọbi, ndien ke akpatre ebighi enye ibuot.

Ke ini mkpọkọbi John, enye ama enyene ekpri eyighe abaña Obio Ubọn Christ. Ndsuk enye ama enyene nsio nsio ekikere emi eketimerede esit esie. Akwa owo emi ekedi owo nte nnyin, ntre idomo, ye eyighe, ekenyene ndiduk ntiene enye. Enye ñko, ama ọfiọk usuñ nte edisañade ọbọhọ mmọ. Enye ikoyomke ifiọk ito owo efen ndomo kiet, edi ọdọn nnen-nnen ebine Christ, ekebup Enye mbume emi edinamde eyighe esie okure: “Nte Afo edi Enye emi enyenede ndidi, mme nnyin ikpodori enyin ke owo eńwen?”

John ye mbet Christ ñko ekese ete Obio Ubọn Christ edidi nte eke ererimbot inyũ isehe ite edidi eke spirit emi oduñde ke esit mme owo. Jesus ama owut mbet John se Enye akanamde. Enye ama odomo utom Esie ke ukem usuñ emi nnyin inyenede ndidomo idaha kiet eken ke spirit, oro edi, ke mfri Esie idighe ke editiñ ikpọn. Mme utom emi Enye akanamde ekewut ete ke Enye edi Eyen Abasi. Baba owo kiet efen ikekemeke ndinam ntre, mme nditiñ ikọ ukem ukem nte Jesus eketiñde. Enye ekedi Andinyaña ke akpanikọ.

Utom ukwọrọ-ikọ John ekedi akpatre utom ke idak ibet; ndien Jesus ke ini etiñde abaña John ama ọdọhọ ete, ke akanam owo iduhe eke okponde akan John, edi andikpri ñkan ke obio ubọn Abasi (ini emi ekwọrọde ọyọhọ ikọ Abasi) okpon akan John. Emi iwọrọke ite ke nnyin imọfọn ikan John, mme ndima Abasi ñkan nte enye

akamade. Qworo ete ke nnyin idu ke ini emi unwana ayamade eti eti kpa ini emi nnyin ikemede ndibo mme edidiŋ eke ekpode ekan nto Abasi. Ekese owo emi ekedude ke ini Akani Ediomu enyũ etiinde nti-nnim-iko ebaña mme ini emi, ema eyom nte ekpedude uwem ekut se nnyin ikutde edi ikekemeke.

John ama okpon akan kpukpru mme eti nti-nnim iko eken, koro enye ekedi kiet emi ekenyenede mfoniso ndisian mbaña edidi Jesus. Nnyin imekeme ndidoro ite ke Jesus ama edi, idighe edidi ikpon, edi ama akpa abaña mme idiok-ŋkpõ nnyin, onyũ oro nta eset, ndien onyũ oro ke enyõ ndikure utom edifak owo; nte idaha nnyin akam okpon akan eke John. Edi itie John ikokponke ito ke ini emi enye okodude uwem ikpon; edi koro Spirit Abasi okoduinde enye ke idem, ndien enye onyũ aka iso oro ukut ke nta Christ. Enye ama enyene okoro udon ndinam mme owo efio Christ, ye nworõ-nda ufio ima Abasi ye uko ndisua idiok-ŋkpõ, emi akañwamde ndineere ŋkpõ ke otu mme Jew.

Jesus ama oro ete ke “obio ubõ Abasi akpa unyã.” Enye eketi ntem koro mmõ emi eyomde ndibo edidiŋ Abasi enyene ndibiere ndikpe ekõ urua ekededi. Mmõ enyene ndiyom kpukpru ini, eyak idem ntorõ-ntõ enõ Abasi ke edibõ akam, ebeere esit mmõ ebet ndibo mfon eke eyomde tutu mmõ ebõ enyene.

Nnyin imokut ke ukpep ŋkpõ nnyin ite ke editua mkporio, ye akwa mfuhõ ke esit ke abaña idiok-ŋkpõ, edi nkukure usu emi anam idiok ekemede ndisã mkpere Abasi nnyũ mbõ edifen ke mme idiok-ŋkpõ. Owo mbubik ikemeke ndibo Abasi baba ŋkpõ kiet iboro enye edi nte anam-idiok, onyũ oyom mbõ. Idaha Abasi ke abaña idiok-ŋkpõ efibe ayarade mi. Ndusuk owo mfin esio ukpep-ŋkpõ emi efep ke Iko Abasi, edi enye osuk ada ke itie esie. Inenke owo nditorõ nta ndõ ndõ ke ini akpa ebe mme nwan esie osuk odude ke uwem; ekpedi mbet obio mmõ ikpanke, osuk edi idiok-ŋkpõ. Edidem ama edue, ndien John ikonyimeke inõ enye. John okoro ada ke iko Abasi ndien ikebhike enye ama okodu ke Obio Abasi ye Abasi ke Idem Esie.

Nnyin idu idaha emi ke ata utibe ini, emi eyararede uyoro Eti-mbuk ofuri ofuri enõ nnyin; ini emi enõ Edisana Spirit ndibere Nwan-ndõ Christ idem. Nnyin imekeme ndibuana ke udim emi inyũ inyene itie eke nti ikõ Abasi ke Akani Ediomu midinyeneke edieke nnyin, nte mmõ, inamde ŋkpõ inõ Abasi ke edisana uwem ye edinen ido ke ofuri eyo uwem nnyin; ke ndidan do, nnyin iyebõ se mmõ mikoro: eriyet aran emi ekebemde iso enõ mbet 120 ke ubet enyõ ke usen Pentecost emi edide utibe uduõ-mmõ Edisana Spirit.

MME MBUME

1. Nso idaha ke ete John oro owo-mmõ ekenyene ke Jerusalem?
2. Ete ye eka John ekedu ke mmõ?
3. Anie akasian emana John?
4. Ke oruk ini ewe ke isũ utom emi akada etop oro mbio efep?
5. Ke mmõ ke John oro odudu ke utom edikoro eti-mbuk?
6. Mme andikoro iko Abasi mfin ebõ odudu eto mmõ?
7. Nso ikedi ibuot ukworo John?
8. Nte John ama onim ete ke enen owo ndisuro idaha akpaniko man owo unyã uwem esie?
9. Anie ekese John ke ufõ-ŋkpõ, ke nso nta?
10. Nso ke Jesus eketi oro nnyin emi owutde akwa idaha owo Abasi emi?